

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrletno 1 K. — Uredništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMAČINA. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Inserati (oglasi): Trikrat razdeljena petit vrsta 24 v, cela stran 60 K. — Pri večkratnem oglašanju znaten popust. — Upravništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v pritličju.

Štev. 25.

V Ljubljani, dne 30. avgusta 1913.

Leto I.

Na znanje!

Cenjene naročnike in vse one, katerim določimo naš list, prosimo najvljudneje, da nemudoma vpošljejo naročnino upravništvu tega lista, oziroma da se javijo kot naročniki, ali pa list vrnejo, da bo upravništvo vedelo, koga naj smatra za naročnika.

Nekaterim novim naslovnikom pošiljamo danes naš list na ogled in jih prosimo, da si ga naroče; in če naj list takoj nazaj pošljejo.

Kdor še ni vposlal naročnine, naj torej to brez odloga stori!

Razširjajte povsod „Domačina“!

Upravništvo.

84 letnica Njega Veličanstva našega cesarja.

Dne 18. avgusta t. l. je naš presvetli cesar Franc Jožef I. praznoval 84letnico Svojega življenja. Z veselo utripajočim srcem so vsi narodi avstro-ogrske države proslavili ta dan, ki jim je zopet nudil toli zaželjeno priliko, da izražajo svojemu preljubljenemu knezu in gospodu svoja vdanostna čuvstva in iskreno zahvalo za vse, kar jim je visoki vladar naklonil v dolgih letih Svojega slavnega vladanja.

V cvetoči mladosti je leta 1848. zasedel naš sedaj sivolasi cesar Franc Jožef I. staroslavni prestol Svojih dedov in še danes oskrbuje z neupogljivo močjo in občudovanja vredno svežostjo Svoj vzvišeni vladarski posel. S krepko Svojo roko je povzdignil to veliko in krepko državo iz homatij tužnih in razburkanih časov, da se s pomočjo poklicanih zastopnikov vseh narodov krepko razvija, razširja in utrjuje. Vsa desetletja Njegove slavne vlade pričajo zgolj o napredku, ker je z izpodbudo in pospeševanjem, zvest tradicijam Svojih slavnih prednikov, bil vedno naklonjen ne le lepim umetnostim in vedi, temuči tudi s krepko, neomahljivo roko podpiral industrijo in obrt, poljedelstvo in trgovino in jim, vpoštevajoč njihov visoki po-

Podlistek.

Pomota.

Povest. — Slovašk št spisala Ljudmila Podjavorinska.
Poslovenil Podravski.

(Dalje.)

„Saj sem bil tudi jaz vaš hlapec,“ ji odvrne on po kratkem molčanju. „Niti jaz ne smem leteti visoko...“ Ona ni zapazila tega zbadljeja, marveč je zagledala zgolj njegov pokorni smeh, iz katerega se je zasvetila nova nadeja. Kaj, ako to ni res? Ako se šali, jo samo skuša — ako si ne drzne?! Kakšna bo njena sramota pred svetom, ako on vzame drugo, ta misel se ji je zdela tako strašna, da se je oprijela iskric nadeje, kakor oni, ki se utaplja, rešilne deske.

„Počakaj, Martin,“ zakliče, ko je ta hotel oditi, toda že brez jeze in razčiljenja. „Ali sta se z Marko sprla — ali ti je kaj učinila?“ je poizvedovala, ne znajoča, kaj mu naj reče, da bi ga obodril.

„Čemu?“ jo vpraša on tako, kakor svoje dni, ko je nanesla govorica na njo. Toda ona ni zapazila tega

malomarnega začudenja. „Ker je takšna, še otročja“, opravičuje hčerko, „šali se z vsakim, toda pri tem ne misli ničesar. Tudi včeraj sem jo grajala, govoreč ji, da se ne spodobi šaliti se s tem in tem — ako pa srce o tem ničesar ne vé! Toda: mladost je norost in kjer nedostaja let, tudi ni pameti, a sčasoma prejde vse to... Ali se ti je tako zamerila?“ ga vpraša naravnost, videča, da se on dela, kakor da je ne bi razumel.

„Meni ona zmerom enako ugaja,“ odvrne on resno.

„Tako torej, kaj?...“ vpraša ona, ogledujoča ga tesnobno, skoro proseče. V težki muki, ki se je navalila na njo radi njegovega molčanja, bila bi se lotila Bog vedi kaj, bila bi gotovo pripravljena kaj žrtvovati, da, celó pokoriti se... „Nemara nočeš moje hčerke, ker se oziraš po drugi?“

Resnično, pokoren, proseč glas ponosne žene ga je mučno ganil — težavno mu je bilo videti njo, ki mu je bila svoje dni najbolj vzvišena med ženskami, v mukah, ki si jih je sama zakrivila, poniževati se — a to zaman!

„Ne govorite tako, prosim vas!“ jo je poprosil, brisajoč si znoj s čela. Ni čakal, da bi zašla tako

men za moderno državo, z naklonitvijo Svoje podpore ustvaril dobo najvišjega procvita.

Ker pa je razvoj v državi le mogoč pod okriljem močne obrambe, storil je naš vladar tudi vse, da ustvari državi močno armado, izpopolnjeno z naj-novejšimi iznajdbami, armado, ki naj bo zaščit vsem narodom v obsežni državi in obenem tudi porok za možnost nemotenega razvijanja in procvitanja.

S temi Svojimi deli je naš cesar s Svojo vzvišeno modrostjo in bogato izkušnjo ohranil Evropi skozi desetletja mir in pridobil Svoji državi svetovni ugled.

Zlasti slovenski narod, ki je bil tudi vedno zvesta opora preslavni Habsburški dinastiji, ki je v najhujših borbah trdno in z železno pestjo stal na braniku za njen obstanek, se ima svojemu milemu in blagohotnemu vladarju iz staroslavne rodovine Habsburžanov zahvaliti takorekoč za vse.

Spričo številnih človekoljubnih činov in znamenitih ustanovitev ob raznih jubilejih našega cesarja na polju umetnosti in industrije, ki ne bodo le v spomin na vladno premilega cesarja, temuč bodo v poznih stoletjih bodočim rodovom pričale o iskreni ljubezni in visokem spoštovanju, ki ji je užival pri Svojih narodih, so bili tudi Slovenci deležni mnogih človekoljubnih naprav.

Za zelo mnogo pa, kar so Slovenci dosegli v do-spodarskem in kulturnem oziru, se morajo edino zahvaliti ljubeznipolni skrbi našega preljubega vladarja, ki vrača zvestobo in vdanost Svojih podložnikov s tem, da si neutrudljivo prizadeva jim dati vse, kar sploh morejo zahtevati srečni državljani.

Za časa vladanja cesarja Franca Jožefa I. so dosegli Slovenci posebno veliko v narodnem oziru, kjer so se pričeli prosto razvijati, tako da so šele pod Njegovim žezlom postali narod v pravem pomenu besede ter dosegli vse, kar potrebujejo v narodnostnem oziru.

Poleg vseh političnih prostosti so jim bile dane tudi vse potrebne šole in drugi pripomočki k vsepopolni izobrazbi in s tem so dosegli vse, kar jim je sploh treba kot prostim državljanom.

daleč ter ne ve, kako bi ji pojasnil, da bi jo čim najmanj razžalil, da bi vsaj vedela, da je ni hotel žaliti. „Njej je to zoprno, da ljudje govore marsikaj — toda jaz vem, da se Marka za to ne zmeni, kakor tudi jaz ne. Ona ve, da med nama ni tako, kakor bi moralo biti. A kjer ni ljubezni . . .“

„Kaj ona ve, kaj je ljubezen? — v njenih letih?“
„Uprav to je, da tega ne ve. Kakšen zakon bi bil to, kakšno življenje! To ni kar tako: iti slepo naprej kakor iz šale — na igračo! Privezati se, odločiti se za vse življenje, toda ne vedeti čemu, komu na ljubo? Ne vedeti ničesar o ljubezni, ne čutiti ničesar, uprav tako, kakor bi si kupil kako obleko, ki se te bo držala zmerom. Vendar ta se oguli, ali pa jo zavržeš, ako ti ni po volji. Toda to . . . A pri tem še priseči, da jo hočeš ljubiti vse življenje, ko pa niti ne veš, če je ne boš moral sovražiti, če jo boš mogel napraviti srečno, ali sam biti srečen . . .“

„Govoriš kot kak duhovnik,“ se nasmeji ona že zbadljivo. „Nu, ali z mojo hčerko ne bi mogel biti srečen?“

„Tega ne rečem,“ se zamrača on.

„Ali mar ni za ta svet, mar je grbasta, kruljeva ali kaj? Mar ne dobi doto, kakor nemara nobena

Zato kličejo vladarju vdani Slovenci v zahvalo za modro vladanje in za vse prejete svoboščine: Bog obvaruj in čuvaj našega vzvišenega vladarja ter ga ohrani še dolgo let v blagor Njegovim zvestim narodom!

Iz seje deželnega odbora

z dne 18. avgusta 1913.

V 8. činovni razred se pomaknejo deželni uradniki Pichler, Selan in Erman.

V deželnem kulturnem uradu se nastavi kot kme-tijski veščak župan in deželni poslanec Bartol z dohodki 6. plačilnega razreda.

Za katoliški shod se dovolijo potrebščine iz deželne bolnišnice za 8 rešilnih postaj.

Pripravljalni odbor za katoliški shod prosi, da se na deželnem dvorcu razobesijo deželne belo-modro-rdeče zastave poleg cesarske in papeževe, čemur se so-glasno pritrudi. Ravnotako se principijelno obljubi podpora za katoliški shod, o katere visokosti se bo sklepalo pozneje, in sicer za izdatke, ki jih ima pripravljali odbor za probujo zmisla in za oživljenje narodnih noš.

Za avtomobilno tekmovalno vožnjo za Kranjsko-Koroško se je določilo častno darilo.

Proti Alojziju Bučarju, pazniku v prisilni delavnici, sklene večina deželnega odbora uvesti disciplinarno preiskavo.

Podjetje Czczowiczka toži deželo, mesto in močvirski odbor za doplačilo zneska nad 1,033.000 K. — Deželni odbor se spusti v pravdo.

Vodovod v Žalni bo stal 52.000 K. Obljubi se 30%ni deželni prispevek proti temu, da tudi država prispeva.

Poljedelsko ministrstvo odgovarja na svoječasno vlogo deželnega odbora, da se bo melioracijski zaklad tudi za vodovode na Kranjskem vporabljal, vsled česar je upati, da se dobi za blejski vodovod tudi 40%na podpora.

druga — če bi bilo treba že danes?! Za Marko se jaz, dragi sinek, ne bojim; omožim jo lahko desetkrat in še bo lahko pogledala okrog sebe, katera ji je enaka,“ je končala z glasom samozavestne gospodinje.

„Da, to je to in uprav to je napaka,“ se razvname tudi on ter zravna svojo postavo, kakor bi se hotel v tem samozavestnem ponosu kosati z njo. „Uprav to je napaka, da se vi, bogataši, ženite in možite (in glas se mu je tresel od jeze) med seboj uprav tako, kakor bi vpregali vola k volu. Ta je tako visok kot je moj, ta je uprav tako debel, torej bo kaj zali par. Samo da je ženin tako bogat kakor nevesta, samo da ni kriv in ona ne grbasta, ali kako drugače pohabljen, da se ji ljudje ne bi smejali . . .! Ali je pa kateri vrl, ali delaven, ali ima poleg gladkega lica tudi dobro srce do bližnjega, ali nima na vesti kake krivice, stotere grehe in neplemenitosti — na to ne gledate. Uprav kakor pri volih: dovolj maščobe in rogovi kakor se spodobi . . . Nu, tako omožite tudi Marko — uprav kakor bi upregli par volov,“ se nasmeji zbadljivo tudi on.

„A kako naj jo omožim po tvoji razsodnosti?“ vpraša ga ona porogljivo, toda že povsem mirna.

V vodopravni zadevi med deželnim odborom in Leykam-Josefsthal je ministrstvo razsodilo v prilog Leykam-Josefsthal, sklicuje se na določbo § 71. a vodopravnega zakona, dočim je deželna vlada, ozir. okrajno glavarstvo opiralo svojo razsodbo na določbo § 71. b vodopravnega zakona. Sklene se vložiti pritožbo na upravno sodišče.

Novi cestni zakon je stopil v veljavo. Določi se število odbornikov, ki odpadejo na posamezne občine v svrhu sestave cestnih odborov. Predlog dr. Novaka naj se mestom v principu priznata po 2 zastopnika, se odkloni. Dan volitev je določen na 14. septembra 1913.

Pritrdi se razširjenju dvorazredne šole v Vrhpolju pri Vipavi v trirazrednico.

Dovolijo se podpore obrtno nadaljevalnim šolam. Mesta, ki niso še prosila za to podporo, se pozovejo k vložitvi prošnje, izvzamejo se le Zagorje, Idrija, Postojna in Novo mesto, katerim se odreka podpora.

Na vlogo gledališke komisije se sklone prepustiti uporabo deželnega gledališča mestni občini ljubljanski, a le proti pogojem, katere je svojčas deželni odbor stavil za prepustitev gledališča dramatičnemu društvu.

Tovarno v Vevčah se pozove, da spravi železni most v tak stan, da bo primeren za uporabo kmetijskih voženj.

Politični pregled.

Državni zbor.

Jesensko zasedanje državnega zbora je nameravano za sredo oktobra. Državni zbor bo izvolil delegacije, ki pričnejo z zasedanjem nekako sredi oktobra na Dunaju.

Deželni zbori.

Kakor poročajo z Dunaja, namerava baje vlada sredi septembra sklicati vse delazmožne deželne zборе, ki naj zborujejo do srede oktobra. Gališki deželni zbor

se otvori 23. septembra. Po poročilu „Tagespost“ bo štajerski namestnik grof Clary znova poskusil ponovna pogajanja za delazmožnost štajerskega deželnega zbora. Ako tudi takrat ne bo uspeha, bo deželni zbor razpuščen in se vrše koncem novembra ter začetkom decembra nove volitve.

Kriza na Češkem.

Dne 27. t. m. so se podali nekateri nemški poslanci k ministrskemu predsedniku grofu Stürgku in mu naznanili zahteve, ki so jih sklenili na konferenci v Hmutovu. Te zahteve obsegajo: 1.) Popolno varstvo enakopravnosti in nemških nacionalnih interesov pri sestavi proračuna in pri sprejemanju uradnikov in slug za deželo. 2.) Ureditev vprašanja učiteljskih plač. 3.) Volilna reforma se ne sme izvršiti, dokler se definitivno ne rešijo narodnopolitična vprašanja. 4.) Izvesti se ne smejo nobeni ukrepi, ki naj bi povzročili uveljavljenje deželnozborske volilne reforme. 5.) Kadar se zakonito reši vprašanje volilne reforme, se morajo vpoštevati vse nemške želje, zlasti glede sestave četrte kurije. 6.) Preiskave zaradi narodne omejitve se morajo izvesti ko konca. 7.) Za namestnika mora biti poklican nepristranski upravni uradnik. Deputacija se je pritožila zaradi konfiskacijske prakse na Češkem. Naposled so izjavili, da pojdejo v državnem zboru v najostrejšo opozicijo, če vlada ne izpolni nemudoma teh zahtev. Stürgkh je izjavil, da vlada v bližnji dobi ne namerava nobenih dalekosežnih ukrepov in da ostane pri vseh akcijah narodnopolitičnega značaja v trajnem stiku z zastopniki obeh narodov. Glede na volilno reformo je dejal, da je vlada že večkrat izjavila, da je ne misli oktroirati.

Novi ogrski civilnopravni red.

S 1. januarjem 1914 stopi na Ogrskem v veljavo novi civilnopravni red, ki otežkoča izvršitev avstrijskih sodnih odlokov na Ogrskem. Ker pomeni tako otežkočenje veliko škodo za avstrijsko industrijo, so

Bila je to občudovanja vredna moč, s katero je znala premagati strastno jezo, prevaro in razžaljen ponos. „Pomigniti nemara prvemu beraču, — da bi vprega ne bila enaka?!“

„Ko bi bil tudi berač, da bi le ljubezen imela med seboj. Tako je zmerom preskrbite bolje, nego da jo vsilite bogatini, ki slutim, tudi zahaja drugam, ali pa je drugje navezan. Ki je ne bo smatral za ničesar drugega, nego za dodatek k doti. Kateri se bo držal kisle in jo ošteval radi slehrne skorjice, ki jo ona ondi použije, da je ne bo mogel vložiti v skrinjo. Pa se bo mučila, delala mu od svita do noči, ogulila se brez toplote, usmiljenja — brez ljubezni od njegove strani.“

Martin je prenehal zasopljeno vsled jeze, s kakršno je izgovarjal že davno premišljene, resnične besede. Grajska ga je poslušala navidezno mirno, tudi v duhu se je upirala tej resnici, ki ji jo je metal v obraz. Priznavala je slehrno besedo, toda silila se je na smeh, češ, kako je mislil svoje dni, ko je hotel priti med one, katere sedaj tako neusmiljeno obsojuje. Ali je le od tega časa postal pameten, ko je spoznal, da je grozdje preveč kisle?

A vendar mu ne more reči, da nima prav. Priznati mora, da je bilo tudi z njo tako. Kakor pri prvi ženitvi, tako pri tej drugi. Prvega je vzela iz ljubezni,

toda nosila sta zakonski jarem uprav tako kakor nemo govedo. Ali sta mar imela čas — a temu je bila ona kriva — živeti za svojo srečo, svojim radostim? Saj se takorekoč nista niti poznala, saj ga je znala ceniti šele po njegovi smrti, ko je bilo že prepozno...! Ali pa bi bila vzela Leščina, ko bi ne bil obljubil one tri tisočake, da jih prinese k hiši? Zares vpregla sta se in ne more reči, da iz ljubezni! Ni premišljevala, ni se brigala za to, da je gizdalin in da ni sposoben za ta stan... A ko bi vsaj ne bila zvedela, da bi bilo z njo lahko drugače in da bi vsaj sedaj lahko živela tako kakor žive drugi redni zakonski ljudje!...

„A kaj mislite, čemu je tako?“ je dejal še vedno razčiljen, strogo ogledujoč njo, hodečo v zadregi po kuhinji. „To le radi tega, ker se rogovi, nasajeni otrokom v mladosti, ne smejo zlomiti. Da sin, kar začuvaj Bog, da ne bi imel enega junca manj, nego jih je imel njegov oče, da bi hčerkinji otroci zauživali manj mastno kašo nego njihova mati. Da bi v cerkvi sedeli na prvih prostorih ter mogli piti iz največjih steklenic, kadar jim pride slaj do zapravljivosti. Da bi se ženske mogle povzdigovati druga nad drugo ter zreti na revnejše z visočine, da bi jih ljudje zavidali ter jih hvalili...“

(Dalje prihodnjič.)

se obrnili avstrijski industrijalci do justičnega ministra, da naj pojasni, katere predloge hoče tozadevno staviti avstrijska vlada ogrski vladi. Avstrijska industrija hoče imeti na ta način priliko, da opozori na one točke, ki bi bile avstrijski industriji v kvar.

N. pl. Šebeko, novi ruski poslanik na Dunaju.

Novi ruski poslanik na Dunaju.

Novi ruski poslanik bo bržkone postal pl. Šebeko, ki je bil preje v zunanjem ministrstvu v Peterburgu. Smatrajo ga za zelo imovitega. Njegova žena je kneginja Kurakis.

Dogodki na Balkanu.

Mirovni delegatje v Srbiji.

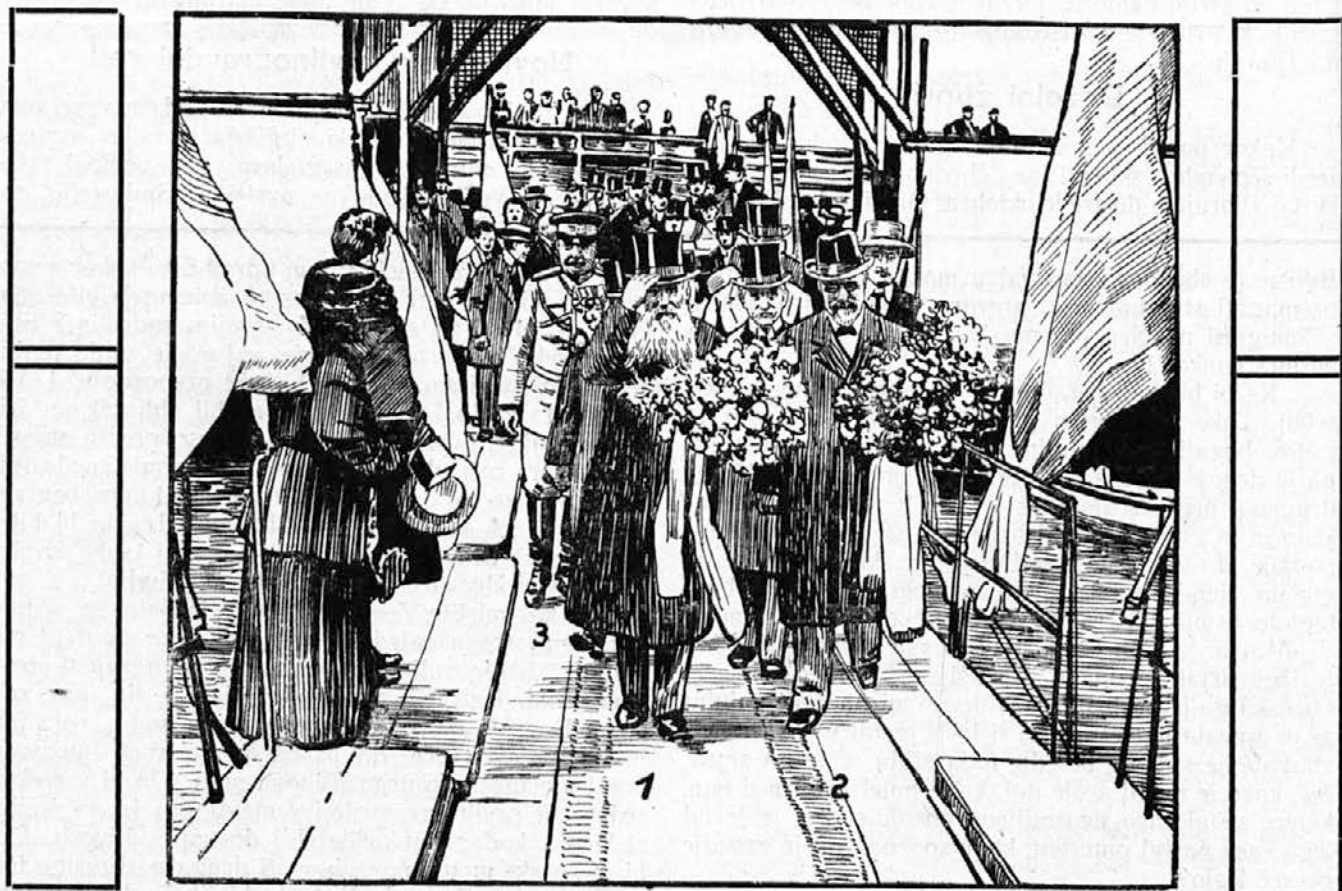
Po sklenjenem Bukareškem miru so dospeli grški ministrski predsednik Venizelos, črnogorski ministrski predsednik Vukotić in srbski ministrski predsednik Pašić z ostalimi delegati iz Bukarešte v Belgrad, kjer jih je v luki pozdravil belgrajski župan. Tudi občinstvo je delegate viharno pozdravljalo ob prihodu. Kralj Peter je sprejel grškega ministrskega predsednika v avdienci. Naša slika kaže njih prihod v Belgrad.

Izgube balkanskih narodov.

O izgubah balkanskih narodov v prvi in drugi balkanski vojni prinašajo francoski viri sledečo statistiko:

Črna gora: 220.000 prebivalcev, 30.000 mož vojske, padlih in ranjenih 10.000 mož (33,3%) v prvi in 1200 (4%) v drugi vojni.

Srbija: 2.900.000 prebivalcev, 400.000 mož vojske, nezmožnih za nadaljnjo vojno po prvi vojni 30.000 mož (7,5%), po drugi vojni 41.000 mož (10,2%).

Prihod mirovnih delegatov zaveznških držav v Belgrad. Srbski ministrski predsednik Pašić (1) in grški ministrski predsednik Venizelos (2) s cvetličnimi šopki, za njima črnogorski general Vukotić (3).

Bolgarska: 4,445.000 prebivalcev, 600.000 mož vojske, padlih in ranjenih 73.000 mož (12,1%) v prvi in 83.000 (13,8%) v drugi vojni.

Grška: 2,435.000 prebivalcev, 300.000 mož vojske, padlih in ranjenih 23.000 mož (7,6%) v prvi in 25.000 (8,3%) v drugi vojni.

Turčija: Vojna moč 800.000 mož, padlih in ranjenih 150.000 mož (18,7%).

Kaj bo z Odrinom?

Dolgo, dolgo so velesile razmotrivale, kako naj prisilijo Turčijo, ki je zasedla Odrin in ga na novo utrdila, da pripozna mejno črto Enos-Midia, ki je bila kot meja proti Bolgariji določena. Govorilo se je o vseh mogočih sredstvih, a velesile niso hotele iti po kostanj za druge iz žerjavice. Zlasti hudo je začetkoma rožljala Rusija. Sedaj pa poročajo, da je v najvišjih ruskih krogih sklenjena stvar, da se zaradi Odrina ne prične nobena akcija, zlasti ker nimajo za-

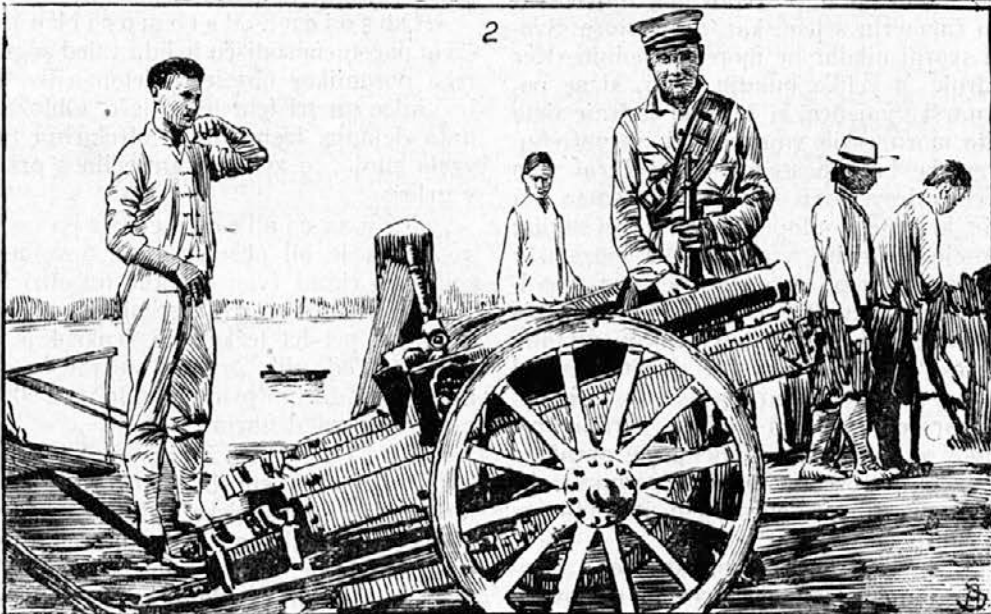
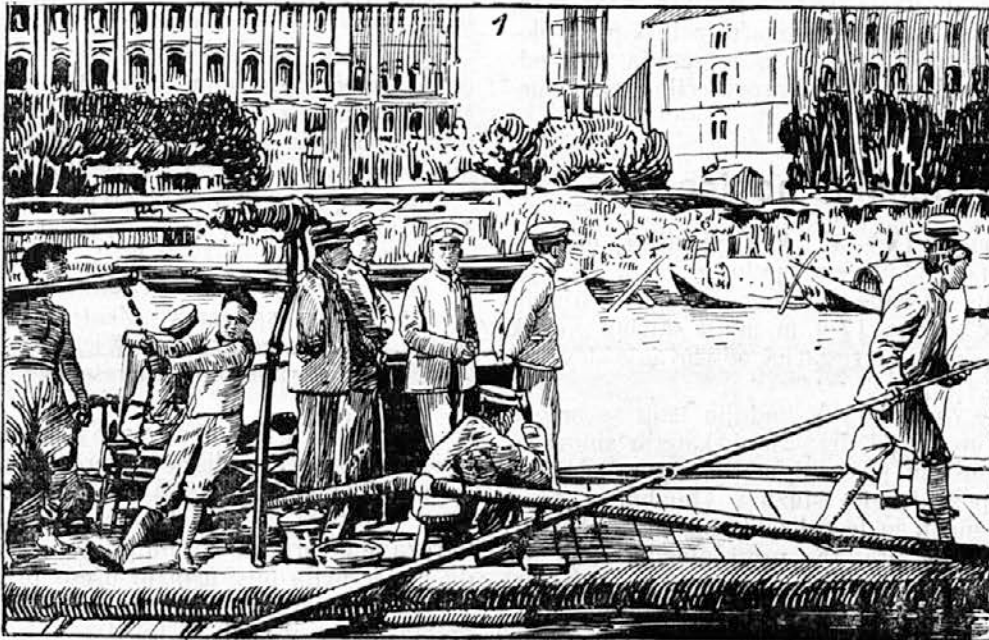
vezniki Rusije, Francoska in Angleska, nobenega posebnega nagnjenja za to.

V merodajnih ruskih krogih se vse bolj utrjuje prepričanje, da je za ruske interese bolje, če ostane Odrin v turški posesti, kakor če bi Bolgari obnovili trdnjavo in tako večno ogroževali Carigrad in s tem ruske življenske interese.

Kakor vse kaže, bodo Turki obdržali Odrin in Lozengrad z zopet osvojenim ozemljem. V zadnjem času so se tudi pričela direktna pogajanja med Turčijo in Bolgarijo.

Nemiri na Kitajskem.

Ze dalje časa razsaja na Kitajskem revolucija. Akoravno se je vladnim četam posrečilo premagati vstaške čete, vendar ne morejo nemirov na Kitajskem popolnoma zatreti. V Hankauu je 25.000 vstašev provincije Hunan prekoračilo mejo in je uspešno prodiralo proti majhnemu številu vladnih čet. Severne

Nemiri na Kitajskem. 1 Bežeči vstaši v Šangaju. 2 Top, kakršne imajo vstaške čete.

čete so odposlali s topovi in puškami proti vstašem, da jih ukrote. Splošno pa je mnenje, da bodo severne vladne čete premagale vstaše.

Nesreča v Pulju.

Na vojaškem strelišču v Pulju se je zgodila dne 21. t. m. pri poskusnem streljanju grozna nesreča. Preizkuševali so nove topove kalibra 30,5 mm. Ko so strel sprožili, je nastala grozna detonacija, tako da se je na razdaljo dveh kilometrov vse streslo. Ko se je dim razpršil, je ležalo na tleh 11 oseb v krvi, med temi so bili trije mrtvi in pet težko ranjenih, ostali pa so dobili večje ali manjše telesne poškodbe. Podadmiralu Lanjusu pl. Wellenburgu je kos železa razmesaril obe nogi pod kolonom, enemu podčastniku je glavo in levo roko odtrgalo, drugi podčastnik in mornar sta pa bila na mestu mrtva. Njih trupli ste popolnoma razmesarjeni. Podadmiralu Lanjusu so morali amputirati obe nogi, a je kmalu nato umrl.

Dognalo se je, da je nesreča nastala vsled tega, ker top ni bil dobro zatvorjen, zračni pritisk je eksplozirano granato tresčil nazaj, ki je seveda tudi odnesla s seboj zaklep ter tako povzročila grozno nesrečo.

Tedenske novice.

(Odlikovanje.) C. kr. cestnemu mojstru Francu Ramor v Novem mestu je cesar za njegovo dolgoletno izvrstno službovanje podelil srebrni zaslužni križec s krono. 17. t. m. mu je stavbni svetnik Hanuš v navzočnosti 16 cestarjev odlikovanje slovesno pripel.

(Nužno svarilo.) V zadnjih letih se množe slučajji, da se avstrijski državljani, katerih sinovi se hočejo na Nemškem posvetiti mornarskemu poklicu, obračajo na posredovalce služb v Hamburgu, ki z inserati v dnevnikih in leposlovnih časopisih obetajo, da mladim ljudem preskrbe proti plačilu večje ali manjše vsote službe mornarskih vajencev na prvovrstnih jadrnicah ter jih oskrbe s potrebno opravo. Pritojbine, ki jih zahtevajo ti posredovalci, največkrat niso v nikakem razmerju s tem, kar zanje store. Svojih obljub tudi skoraj nikdar ne morejo izpolniti. Ker je le malo jadrnic, a veliko mladih ljudi, ki se ponujajo za mornarske vajence, si lastniki jadrnic tisto neznatno število mornarskih vajencev, ki jih potrebujejo, lahko preskrbe brez posredovanja večkrat zelo sumljivih posredovalcev služb, ki gledajo samo na svoj dobiček in ki potem mlade ljudi, ki so se jim zaupali, potaknejo na manj vredne male inozemske jadrnice, ali pa se često po sprejemu denarja popolnoma odtegnejo vsem prevzetim obveznostim. Časopis „Hamburger Beiträge“, ki je z lastniki jadrnic v Hamburgu v tesni zvezi, vedno nužno svari, stopiti s takimi ljudmi v dotiko ter priporoča staršem dečkov, ki imajo veselje do mornarskega poklica, naj se zaradi vpepljave svojih sinov v mornarsko življenje ne obračajo na posamezne dvomljive osebe, ampak samo na urade, ki so si s svojim zanesljivim delovanjem pridobili zaupanje oblastev in občinstva.

(Svarilo.) C. kr. trgovsko ministrstvo naznana, da se je več industrijskih delavcev in poslov, ki so se iz Avstro-Ogrske naselili v Romuniji, tam pri naših konzulatih pritožilo z ozirom na razne nepra-

vilnosti, ki so jih zakrivali njihovi delodajalci, da pa pritožbe niso imele zaželjenega uspeha, ker ti niso imeli nikake pismene pogodbe. Trgovsko ministrstvo zategadelj opozarja vse one, ki gredo za delom v Romunijo, da se oskrbe s potnimi listinami, z gospodarji pa naj še, dokler so v domovini, napravijo pismene pogodbe. Da pa ne pridejo v nepriporočljive kraje, naj se preje pismeno informirajo pri avstrijskih konzulatih v Romuniji, ki jim bodo radevolje šli na roko.

(Nov poštni urad.) Dne 1. septembra 1913 se otvori v Beli Cerkvi, politični okraj Rudolfovo, nov poštni urad, ki se bo pečal s pisemsko in vozno pošto ter obenem služboval kot nabiralnica poštnega hranilničnega urada. Ta urad bo imel zvezo s poštnim omrežjem po dnevno dvakratni pešpošti do vasi Dolenje Kronovo v spoju z obstoječo poštno vožnjo Rudolfovo—Sv. Peter pri Rudolfovem—Šmarjeta na Kranjskem. Istočasno se opusti v Beli Cerkvi obstoječa poštna nabiralnica.

(Kolodvor v Radovljici) začno v najkrajšem času graditi. Predela so že v teku. Zgradi se prostorno kolodvorsko poslopje in obširna skladišča.

(Poštni mojstri.) Poštni mojstri se z naredbo trgovskega ministrstva, ki stopi 1. septembra t. l. v veljavo, z ozirom na vštevanje službenih let v penzije postavijo na enako stopnjo kakor državni uradniki in se uvede 35letna službena doba.

(Kongres za mladinsko skrb.) Od 4. do 6. septembra t. l. zboruje v Solnogradu drugi avstrijski kongres za mladinsko skrb. Razpravljalo se bode osobito tudi vprašanje, kako urediti delo otrok. Prijave sprejema „Zentralstelle für Kinderschutz und Jugendfürsorge, Wien, I., Biberstraße 2“, ki tudi daje radevolje interesentom nadaljnja pojasnila.

(Oproščena detomorilka.) Pri novomeškem porotnem sodišču so oprostili z 8 proti 4 glasovom 42letno detomorilko Marijo Grosovo iz Višnje gore Grosova je popolnoma priznala svoj zločin. Otroka je umorila iz strahu pred materjo na ta način, da mu je ovila nos, usta in ušesa prav trdo z ruto. Ko ni bilo nobenega življenjskega znaka več, je zagrebla otroka v kletki.

(Obsojena detomorilka.) Pri novomeškem porotnem sodišču je bila vsled soglasnega krivdoreka porotnikov obsojena detomorilka Marija Kalčič iz Vinice na tri leta težke ječe. Obtoženka je priznala dejanje. Usmrtila je otroka na ta način, da je vzela cunj, jo zvila in zatlačila s prstom skozi usta v grlo.

(Ponarejalec denarja obsojen.) V pondeljek je bil obsojen pred novomeškim porotnim sodiščem cigan Ivan Brajdič na štiri leta težke ječe. Brajdič je bil že pred šestimi leti zaradi goljufije obsojen na pet let težke ječe. Takrat je sleparil kmete in jemal od njih pristne stokronske bankovce z zagotovilom, da jim prinese za to za 1000 kron izvrstno ponarejenega denarja.

(Znižane voznje na ladjah za rezervnike.) V smislu dogovora c. kr. vojnih oblasti ter združene avstrijske delniške parobrodne družbe „Austro Amerikane“ v Trstu se bodo rezervnikom c. in kr. vojne, vojne mornarice in obojih deželnih bramb, ki so bili v sedanji krizi vpoklicani ter se sedaj vračajo v svoja, v inozemstvu se nahajajoča bivališča, za kraje Sredozemskega morja, Severne in Južne Ame-

rike ter Kanado izdajali za III. razred znižani vozni listki. Rezervniki, ki se nameravajo te znižane vožnje poslužiti, se morajo legitimovati s svojimi vojaškimi izkazili, iz katerih mora biti razvidno, da so zadnje mesece izključno aktivno služili ter so sedaj prestavljeni v neaktivno službeno razmerje. Zglasitve sprejema do 30. septembra t. l. generalna agentura zgorajšnje družbe v Ljubljani, Kolodvorska ulica št. 26 (Simon Kmetetz).

(Vpoklicanje novincev k prezenčni službi) se pri vseh četah in zavodih izvrši s 7. oktobrom. Enoletni prostovoljci skupne armade, potem dveletni prostovoljci vojne mornarice se vpokličejo s 1. oktobrom, novinci vojne mornarice s 1. oktobrom oziroma 15. novembrom. Nadomestni rezervisti se 9. oktobra vpokličejo k desettedenski prvi vojaški izobrazbi. Zborna poveljstva so pooblaščenca, da pešpolkom in oddelkom poljske, gorske in trdnjavske artiljerije dovolijo v prezenčni službi pridržati toliko podčastnikov in poddesetnikov, kolikor jih za izobrazbo novincev in nadomestnih rezervistov neobhodno potrebujejo. Isto velja za sanitetne oddelke. Dotičnim podčastnikom se ta služba zaračuni za prvo in tretjo orožno vajo.

(Požara.) Dne 19. t. m. ob tričetrt na 10. uro dopoldne je pričelo goret v Zasipu pri Bledu št. 59. V kratkem sta bila vpepeljena hiša in hlev posestnika Jožefa Primožiča. Škode ima gospodar 5000 K, zavarovan je bil za 6000 K. Na lice mesta prihitevša domača požarna bramba je omejila ogenj na omenjena dva objekta. Kako je nastal ogenj, se ne ve. Doma so bili sami otroci, starši so šli po delu od doma. — Pred nekaj dnevi je izbruhnil v Novi Lipi pri Črnomlju pri posestniku Mihi Flajniku ogenj, ki je vpepelil hišo, pod, hlev in klet. Skupna škoda znaša 2200 kron. Flajnik pa je bil zavarovan samo za 1000 kron. Požar so tamošnji vaščani sami lokalizirali.

(Nesreče.) Dne 20. t. m. je ponesrečil Jakob Mikolič, delavec v grajskem peskolomu v Soteski na Dolenjskem. Prišel je v strmem klancu pod voz, naložen s peskom. Težko ranjenega so prepeljali v kandijsko bolnišnico. — Franc Stare iz Stop je pri skoku raz voz padel in si zlomil levo nogo. — Ko je Josip Kos, 13letni posestnikov sin, iz Zlebic nabiral lešnike, ga je Franc Ilc na več krajih obstrelil. — Jožefu Barliču iz Korena se je sprožil samokres in zrno se mu je zarilo v levo nogo. — Franc Škorja iz Ribčev se je pri sekanju koruznih storžev usekal v levo roko. — Mile Cvijanovič, delavec na železnici v Semiču, je vrtal s strojem. Pri tem ga je stroj zagrabil za desno roko in mu jo poškodoval. — Mesarski pomočnik Ivan Uršič iz Toplic je padel v vrelo vodo in se opeknel po levi roki. — V Šent Jakobu pri Podgorici se je podrl te dni pri neki novi stavbi radi slabega varstva strop. K sreči se ni zgodila nikakršna nesreča.

(Utopljenec.) V Medvodah so pred kratkim potegnili iz vode moško truplo. Mož je okrog 40 let star, 180 cm visok, ima kostanjeve lase, sive oči, koničast nos, dobro ohranjene zobe, rdečkaste, precej močne brke. Na životu ima belo platneno srajco, pisane spodnje hlače in bele, raztrgane nogavice. Na mostu, s katerega je skočil v vodo, so našli temno-rjavo suknjo, telovnik in hlače iste barve, črn klobuk in par čevljev. Ker nima utopljenec pri sebi nikakih dokumentov, se doslej še ne ve, kdo je pravzaprav.

Razne stvari po svetu.

(Nenavadna smrt.) Nenavaden slučaj smrti se je pripetil 21. t. m. v paromlinu gospoda Majdiča v Spodnji Hudinji pri Celju. Delavec Ahtig je moral paziti na pravo izsipavanje zrnja v mlin. Ob eni uri po polnoči ga je njegov tovariš Belak še videl, potem pa mu je izginil izpred oči. Ker se je bal, da bi zrno zamašilo dovodnico in ustavilo stroj, je vzel lopato in začel odsipavati zrnje. Na mah pa se mu je lopata ustavila in zadel je ob — Ahtiga, ki je stal sredi zrnja mrtev. Ahtig je najbrže zaspal vsled utrujenosti in padajoča masa ga je v spanju zadušila.

(Kaplan s kolesom smrtno ponesrečil.) Kaplan pri Sv. Mohorju na Koroškem, Jurij Rieder, se je dne 14. t. m. peljal s kolesom iz Visprijia proti domu; na cesti, ki je bila od dežja zelo razmočena, je pri vasjaveški kapelici, kjer je hud klanc, padel s kolesa in priletel na kamen na nižje ležečem polju, kjer je obležal. O mraku so ljudje našli na cesti klobuk in kolo in nato še kaplana, ki je ležal v mlaki krvi. Prenesli so ga v Sv. Lovrenc, kjer je tekom noči izdihnil. Star je bil še 26 let.

(Nočna trafika.) Na Dunaju je dovolilo okrajno finančno ravnateljstvo nekemu prodajalcu hrenovk, ki prodaja te klobasice nočnim potnikom na glavnih cestah, da sme od sedaj naprej prodajati tudi smotke in cigarete. Svoje blago mora kupovati v najbližji trafiki, ne dobi nikakih odstopkov, sme prodajati šele tedaj, ko so vse druge trafike zaprte in lahko zahteva za blago nekaj več, približno toliko, kakor natakariji in natakarike v gostilnah.

(Velika železniška nesreča na Laškem.) Brzovlak Rim-Neapel je blizu Neapla skočil s tira. Ubiti so vlakovodja, kurjač in strojevodja in en pasažir, devet pasažirjev je ranjenih. Dva poštna uradnika sta tako težko ranjena, da najbrže ne bosta okrevala.

(Pogrebni avtobusi.) V Chicagu so bili pogrebi tako dragi, da so se začeli ljudje zelo pritoževati. Pred kratkim se je ustanovila družba, ki je dala napraviti precej pogrebnih avtobusov, ki so tako veliki, da morejo prevažati razen rakve, tudi še duhovnike in sorodnike. Ti pogrebni vozovi imajo na desni strani od šoferja oddelek za rakvo, nad tem pa poseben oddelek za vence. Poleg šoferja so prostori za duhovnika in aranžerja pogreba. In razentega je pa še dovolj prostora za 27 pogrebcev. Tak pogreb velja v Chicagi samo 120 kron.

(Policijski škandal v Parizu.) Časopisje poroča o velikih škandalih pri pariški policiji. Šest policijskih agentov se je združilo z nekim brigadnikom stražarjev v četo, ki je bila v petem mestnem okraju dodeljena varnostni policiji, pa je zagrešila velikanska izsiljevanja in zlorabe uradne moči. Za denar so aretirali neljube osebe, vlagali poročila, ki so jih po krivem obremenjevala in v mnogih slučajih povzročila obsodbe nedolžnih oseb. Med drugimi je postal tudi sin nekega znanega političarja žrtev te tolpe. Njegova ljubica, ki se mu je hotela maščevati, ga je dala pred kratkim zapreti, in na podlagi izjav policijskih agentov ga je policijsko sodišče obsodilo kot zvodnika. Enaka usoda je zadela še dvoje mladih ljudi. Vložili so priziv na apelno sodišče in tako je prišlo početje policistov na dan. Uvedena je stroga preiskava.

Kmetijstvo in gospodarstvo.

(Čemu naj gnojimo z umetnimi gnojili.) Marsikaterih snovi, ki jih rabi rastlina za svoj razvoj, kakor železovine, magnezije itd., se nahaja v zemlji toliko, da jih ne zmanjka. Ni pa v zemlji toliko dušika, kalija in fosforove kisline, t. j. snovi, ki tvorijo glavni del rastlinske hrane. Rastlina, ki ji dohaja iz zemlje premalo hrane, sicer ne pogine, ampak rodi le slab sad.

Noben gospodar, ki hoče umno gospodariti, se ne sme zadovoljiti s pridelkom, ki mu ga da rastlina sama od sebe, ampak mora napeti vse sile, da mu obroditi rastlina kolikor mogoče največji pridelek in da mu ostane po dolgem, napornem trudu in delu še tudi nekaj čistega dobička.

Kako je k temu pripomoči? V začetku smo že omenili, da ni v zemlji hranilnih snovi v oni količini, ki bi rasti popolnoma zadostovale, zato ne preostaja ničesar drugega, kakor da spravimo one snovi, ki rastlinam nedostajajo, umetnim potom v zemljo. Marsikdo bo mogoče mislil, da to ni ravno potrebno, ker so ljudje prej tudi brez tega živeli. Živeli so res, če tudi niso kupovali kalija, dušika in fosforove kisline, a gnojili so z domačim hlevskim gnojem, ki vsebuje tudi vse prej označene hranilne snovi, akoravno ne v taki množini, kakor v današnjem gospodarstvu jako razširjena umetna gnojila. Dandanes nam tudi domači živalski gnoj ne zadostuje več ter smo nekako primorani posluževati se sredstev, ki nam dajejo možnost, da nasitimo zemljo s potrebnimi hranilnimi snovmi.

Iz istega razloga, iz katerega krmimo svinje in vole, pitamo goske in purane, moramo tudi zemlji obilno gnojiti, da nam da kolikor mogoče največji pridelek. Domačega gnoja nam primanjkuje na vseh koncih in krajih in vsled tega se bomo tem izdatneje posluževali gnojenja z umetnimi gnojili. Razmere so se v zadnjih desetletjih jako izpremenile in vpraševanje po vsakovrstnem blagu je danes mnogo večje, kakor je bilo v prejšnjih časih. Kmetovalec mora gledati na to, da izčrpa iz svojega gospodarstva kolikor največ mogoče, da lahko izhaja in si tudi še kaj prihrani za neugodne čase.

Na poljih gnojimo z umetnimi gnojili najboljše pred oranjem, in sicer s kalijevo soljo in Tomasovo žlindro. Dušik, ki ga vsebuje čilski soliter, se raztrosi pri setvi, in sicer ena tretjina potrebne množine, drugi dve tretjini pa se dado spomladi po vrhu na dvakrat. Za ozimine se priporoča uporabljati na en hektar, t. j. $1\frac{3}{4}$ orala 200 kg kalijeve soli, 500 kg Tomasove žlindre in 150 do 200 kg čilskega solitra. Poudariti pa je treba, da gnojitve ni pravilna in popolna, ako se izpusti le eno prej imenovanih gnojil. Preveč radi se gnojijo naši kmetovalci samo s Tomasovo žlindro; to je slično, če bi kdo jedel solato samo s kisom — manjka še olja in soli — kalija in dušika. Za travnike jemljemo navadno na en hektar 200 do 250 kg kalijeve soli in 600 do 700 kg Tomasove žlindre; ako je pa zemlja zelo revna in potrebuje še več dušika, tedaj se priporoča potrositi še 100 kg čilskega solitra.

(Kako zabranjujemo razširjanje nalezljivih boleznih.) Razširjanje nalezljivih boleznih zabraniti ali vsaj omejiti, ako vestno izpolnjuješ v ta namen izdane postave in skrbiš, da se bakterije nalezljivih boleznih v naši bližini ne naselijo, če so se pa naselile, da jih zamoriš. Postava ukazuje, da

vsakdo, ki ve ali sumi, da se je pojavila kje kužna bolezen, nemudoma naznani občinskemu uradu in po postavi se mora vsakdo, ki zamudi naznanitev, hudo kaznovati. Če pravočasno naznanimo kužno bolezen oblastem, morejo te pomagati in svetovati, kako je delati, da se bolezen ne razširi. Če imaš doma kužnega bolnika, ne dovoli, da bi se druga rodbina družila z njim, ali pa še celo drugi sosed. Otroci iz iste hiše ne smejo v šolo toliko časa, da popolnoma ozdravijo. Ne hodite po sejnih ali po krajih, kjer se zbira veliko ljudi, da boleznih ne занesete. Če je pa pri sosedu kužna bolezen, ne hodite tja iz radovednosti gledat bolnikov. Pazite sosebno na otroke, da ne gredo vasovat h kužnim bolnikom, ker se navadno otroci prej nalezejo nego odrasli. Ne hodite kropit mrliča, ki je umrl za nalezljivo boleznijo. Izkušnja uči, da se največ boleznih razširi tem potom. Sredstva, s katerimi zabranjujemo nalezljive bolezni, so tudi čistost, zmernost v jedi in pijači in razkuževanje. Kadar se zida, naj se naredi prostorne sobe in visoka okna, da dojde v sobo solnčna svetloba, ki že sama razkužuje zrak. Zrači sobe in pohištvo, perilo in obleko. Kopajte in umivajte si pogostoma svoje telo. Bakterije se v nesnagi rede in množe, kakor gobe po dežju. V nesnažnih hišah je največ bolnikov in mrličev. Kdor kužnemu bolniku streže, mora paziti, da ne pride bolnikova obleka in jedilno orodje v dotiko z zdravimi. Če pa pride (na kmetih je navada, da jedo vsi iz ene skleda, tudi več z eno in isto žlico, in jih nosi več eno in isto obleko), je dolžnost vsakterega, da si roke in obraz umije z milom, usta pa si naj izpere z jedko tekočino (z žganjem). Perilo in obleka sta bili že večkrat vzrok razširjanju nalezljivih boleznih, kakor pa se misli navadno. Liki prah se zarijejo bakterije v obleke in tako se jih lahko prenese iz bolniške sobe na zdrave ljudi. Dokazano je to dejstvo že po mnogih slučajih, in sicer pri vseh nalezljivih boleznih. Vsled tega je neobhodno potrebno, da se razkuži vsa obleka, ki bi bila lahko in je okužena po bakterijah. Navadno iztepavanje in okrtachenje ne zadostuje popolni odstranitvi teh kali. Iztepavanje in okrtachenje vzbudi bakterije iz neškodljivega spanja in počitka. Tem potom se jih prenese iz obleke v zrah. Tu krožijo toliko časa, da se usedejo in tako lahko pridejo v zdravega človeka. Obleko, ki jo je rabil okuženi bolnik ali mrlič, se mora prekuhati do dobra, preden se obleče. Tudi je dobro, da se prekuhana obleka še potem večkrat razobesi na solnce. Zakaj solnčni žarki uničijo mogoče še ostale bakterije kužne bolezni. To je vendar dosti ceno razkuževalno sredstvo. Najboljše sredstvo pa je še, vse okužene stvari sežgati. Preden gre ozdravel bolnik med ljudi, naj se okoplje in umije vse telo z gorko vodo in milom. — Sledeče točke o nalezljivih boleznih naj si vsakdo dobro zapomni: 1.) Da varuješ sebe in okolico pred kužnimi boleznimi, skrbi vedno in povsod za najstrožjo čistost. 2.) Ne pljuvaj nikdar na tla. 3.) Rabljeno bolnikovo obleko hrani v vodi in jo kakor hitro mogoče izkuhaj. 4.) Ne pometaj suho. Prah hrani kužne kali, ki se s pometanjem vzdignejo v zrak in od tu pridejo v naše telo. Tla se naj poškrope. 5.) Zrači sobe sleherni dan, pozimi in poleti. 6.) Hrana naj bode tečna in dobra. 7.) Izpiraj si usta prav temeljito zjutraj in zvečer. 8.) Pivci najprej zbole. 9.) Okuženi bolniki morajo ležati v posebnih sobah, ker drugače okužijo svoje sospalce.